

๑๕

จัน ตี แล ะ เม ต ต ำ
พ ำ สู้ ดุ สี้ ต บุ รี้

ดูก่อนภิกษุ เธอพบในพระศาสนาของพระพุทธเจ้า
ผู้ไม่โกรธ ทำไมจึงทำความโกรธเล่า โบราณกบัตติตทั้งหลาย
เมื่อเครื่องประหารตั้งพันตกลงบนร่างกาย เมื่อถูกเขาคัดมือเท้า
หุ และจุมุก ก็ยังไม่กระทำความโกรธแก่คนอื่น

ชั้นดี และเมตตาพาสู่ดุลิตบุรี

๓๑๕

ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกเราเนี่ย ไม่มีอะไรเป็นของใหม่ ไม่ว่าจะเป็นสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ หรือปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย ล้วนเป็นสิ่งที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต เพียงแต่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง มักทำให้เราเสียขวัญ ตื่นตระหนกตกใจกลัว จนไม่กล้าทำอะไร แท้ที่จริงแล้วปัญหาไม่ได้ทำให้คนย่อแย่ แต่วิธีมองปัญหาต่างหาก ที่ทำให้คนต้องย่อแย่อยู่ทุกวันนี้

หากมีปัญหาเกิดขึ้น สิ่งแรกที่ต้องทำคือตั้งสติ หยุดความคิดฟุ้งซ่าน หยุดความกระวนกระวาย ทำใจให้สงบ เพื่อเรียกขวัญและกำลังใจให้กลับคืนมา ใจที่สงบเป็นใจที่มีพลัง ทั้งพลังแห่งสติปัญญา และพลังแห่งความสำเร็จ

ถ้ากำลังใจดี แม้เกิดปัญหาก็ก็น่าเป็นปัญหา เพราะสามารถจัดได้ด้วยปัญญา เมื่อมีกำลังใจ ปัญหาและอุปสรรคก็กลายเป็นเรื่องเล็ก แล้วทุกอย่างจะผ่านไปด้วยดี

พระลัมมาลัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ชาดก ว่า

“ดูก่อนภิกษุ เธอบวชในพระศาสนาของพระพุทธเจ้า ผู้ไม่โกรธ ทำไมจึงทำความโกรธเล่า ไบราณภักขิตติทั้งหลาย เมื่อเครื่องประหารตั้งพันตกลงบนร่างกาย เมื่อถูกเขาตัดมือ เท้า หู และจมูก ก็ยังไม่กระทำความโกรธแก่คนอื่น”

สันติ และเมตตาพาสู่ดุลิตบุรี

๓๑๖

ทุกคนที่เกิดมา ต่างก็อยู่ในระหว่างกำลังฝึกฝนตนเอง ให้เป็นผู้สมบูรณ์ คำว่าสมบูรณ์ คือ มุ่งกำจัดความโลภ ความโกรธ ความหลงออกจากใจ ขจัดกิเลสอาสวะทั้งหลาย ทั้งอนุสัยกิเลส และสังโยชนเบื้องต่ำเบื้องสูงให้หมดสิ้นไป หากเป็นภิกษุก็ต้องเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ ดังเช่นพระดำรัสข้างต้น ที่พระพุทธองค์ทรงมุ่งให้ภิกษุกำจัดความโกรธออกจากใจ ไม่ให้เป็นคนมักโกรธ เจ้าอารมณ์ แต่ให้เป็นผู้เยือกเย็นด้วยกรุณา ผ่องแผ้วด้วยปัญญา แม้จะถูกประทุษร้ายหมายเอาชีวิต ก็ไม่คิดโกรธแค้นหรือประทุษร้ายตอบ เพราะหนทางไปนิพพานมีแต่ความสงบเยือกเย็น ซึ่งสวนทางกับโกรธเคือง ขุ่นข้องหมองใจ ความรุ่มร้อน ฉะนั้น พระพุทธองค์จึงสอนให้ภิกษุกำจัดความโกรธเสีย

*ในครั้งพุทธกาล เมื่อครั้งที่ภิกษุสงฆ์นั่งสนทนากันในโรงธรรมสภา เกี่ยวกับเรื่องที่พระเทวทัตออกอุบาย ปลงพระชนม์พระพุทธเจ้า ด้วยการว่าจ้างนายขมังธนู กลิ้งศิลา และให้ปล่อยช้างนาฬาคีรี ภิกษุรูปหนึ่งได้ฟังแล้ว เกิดความโกรธเคืองต่อพระเทวทัตขึ้นมา ที่เป็นคนอกตัญญูไม่รู้บุญคุณของพระบรมศาสดา เมื่อพระบรมศาสดาเสด็จมา ทรงทราบ

ขันติ และเมตตาพาสู่ดุลิตบุรี

๓๑๗

เรื่องแล้วตรัสสอนว่า

“ดูก่อนภิกษุ เธอบวชในพระศาสนาของพระพุทธเจ้า ผู้ไม่มีความโกรธ ทำไมจึงทำความโกรธเล่า โบราณกบัตติตทั้งหลาย เมื่อเครื่องประหารตั้งพันดกลงบนร่างกาย เมื่อถูกเขา ตัดมือ เท้า หู และจมูก ก็ยังไม่กระทำความโกรธแก่คนอื่นเลย แล้วทำไมเธอไม่ประพฤติตามเราผู้เป็นตถาคตเล่า” เมื่อทรงสอน ภิกษุไม่ให้ผู้โกรธพระเทวทัตแล้ว ก็ตรัสสอนต่อไปว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มิใช่บัดนี้เท่านั้น ที่เทวทัตพยายามฆ่าเราในชาติก่อนๆ เทวทัตก็หาโอกาสทำร้ายเราเรื่อยมา แต่เทวทัตก็ไม่อาจทำได้ แม้สักว่าความสะดุ้งตกใจให้บังเกิดขึ้น แก่เราเลย ในกาลก่อน ในเวลาที่เราเป็นธรรมบาลกุมาร เทวทัต ทำเราผู้เป็นบุตรของตนเองให้ถึงความสิ้นชีวิต ถึงกระนั้นเราก็มิมีความโกรธเคืองในเทวทัตเลย” แล้วทรงนำเรื่องในอดีตมาเล่าให้ภิกษุสงฆ์ได้รับฟังว่า

ในอดีตกาล เมื่อพระเจ้ามहाปตาปะครองราชสมบัติอยู่ในเมืองพาราณสี พระโพธิสัตว์บังเกิดในพระครรภ์ของพระนาง-
จันทาเทวี อัครมเหสีของพระเจ้ามहाปตาปะ พระประยูรญาติ
ขนานนามพระโพธิสัตว์ว่า **ธรรมบาล**

ในเวลาที่ธรรมบาลกุมารมีอายุได้ ๗ เดือน พระมารดา

ขนฺติ และเมตตาทาปาสฺสูติตบฺริ

๓๑๕

พระราชารัชมังคลาจารย์แสดงความรักต่อพระกุมารมาก ถึงเพียงนั้น ก็ยิ่งอิจฉา และโกรธเคืองยิ่งขึ้น จึงตรัสว่า “ท่านอย่าชักช้า จงตัดมือตัดเท้าทั้งสองเสีย” เพชฌฆาตก็กลับมือตัดเท้าทั้งสองของพระกุมารด้วยขวานอันคมกริบ ธรรมบาลกุมาร แม้จะถูกตัดมือตัดเท้าก็ไม่ร้องไห้ ทรงอดกลั้นต่อทุกขเวทนา ด้วยขันติธรรมและเมตตาธรรม ส่วนพระนางจันทาเทวีได้รวบรวมเอามือ และเท้าที่ขาดใส่ไว้ในพกมีโลหิตไหลอาบพระองค์ ทรงปริเวทนาปรินิพพานแล้ว

นายเพชฌฆาตทูลถามว่า “ข้าแต่สมมติเทพ ข้าพระองค์กระทำตามพระบัญชาแล้ว กิจของข้าพระองค์เสร็จแล้วหรือ” พระราชาตรัสว่า “ยังไม่เสร็จ เจ้าจงตัดศีรษะธรรมบาลกุมารเดี๋ยวนี้” พระนางจันทาเทวีได้กล่าวอ้อนวอนด้วยความรักบุตรว่า “หม่อมฉันผู้เดียวที่ตัดความเจริญ ทำความผิดต่อพระองค์ ขอพระองค์ได้ทรงโปรดปล่อยธรรมบาลกุมารนี้เสีย แล้วให้ตัดศีรษะของหม่อมฉันแทนเถิด” พระราชาไม่ทรงรับฟังคำทัดทาน คำอ้อนวอนของนาง ได้รับสั่งให้ตัดศีรษะของธรรมบาลกุมารแล้วให้ทำอัฐมาลกะ คือ การโยนร่างของพระกุมารขึ้นไปในอากาศ แล้วเอาปลายดาบรับร่าง จากนั้นก็พินร่างของพระกุมารให้เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย โปรงลงบนท้องพระโรง

พระนางจันทาเทวีทรงร้องไห้คร่ำครวญ ด้วยความ

บัณฑิตและเมตตาศาสนาสุตติบุร

๓๒๐

อาลัยรักในพระกุมาร ทำให้พระหทัยของพระนางแตกสลายไป
ได้สิ้นพระชนม์ลง ณ ที่นั่นเอง

ฝ่ายพระราชาเองก็ไม่อาจดำรงอยู่บนบัลลังก์ได้ ทรง
เกิดความรุ่มร้อนทั่วสรรพางค์กาย กลิ้งตกลงบนท้องพระโรง
พื้นที่เรียบสนิทก็แยกออกเป็นสองส่วน แผ่นดินที่บิดนาถึงสอง
แสนสี่หมื่นโยชน์ ไม่อาจรองรับโทษทัณฑ์ของพระราชชาติ จึง
แยกออกเป็นช่อง เปลวไฟจากอเวจีมหานรก ได้หอบเอาพระเจ้า-
มहाปตาปะ จดลงไปในอเวจีมหานรกทันที ส่วนธรรมบาลกุมาร
ผู้มีขันติธรรม และมีเมตตาธรรมอันเป็นปรมัตถบารมี ละโลก
แล้วก็ได้ไปเสวยสุขอยู่ในสวรรค์ชั้นดุสิต

จากเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า ขันติและเมตตาธรรม เป็นตบะ-
ธรรมชั้นเยี่ยม สำหรับผู้ที่มุ่งฝึกฝนอบรมตนเอง เพื่อก้าวขึ้นสู่
ความเป็นยอดของนักสร้างบารมี พระพุทธองค์ทรงสอนให้เรา
รู้จักอดทน เวลามีความโกรธเกิดขึ้น เราต้องรู้เท่าทันว่านี่คือ
กิเลสโทสะ แล้วรีบหยุดความโกรธ ด้วยการทำให้หยุดนิ่งเฉยๆ
ไม่นานความโกรธนั้นก็จะดับไป ตอนแรกๆ ความโกรธอาจจะ
พลุ่งพล่านอยู่ในใจ แต่ก็ไม่ถึงกับหลุดออกมาข้างนอกให้คนอื่น
ได้ยิน พอเราหยุดนิ่งสักพักหนึ่ง ความโกรธ ความขุ่นข้อง
หมองใจนั้นก็จางหายไป เพราะฉะนั้นอย่าเก็บความโกรธหรือ
ความผูกพยาบาทไว้ เพราะสิ่งนี้จะเผาจิตใจให้ไหม้เกรียม สิ่งที

ขันติ และเมตตาพาสู่ดุลยภาพ

๓๒๑

ควรจะอยู่ในใจของเรา คือ ขันติธรรมและเมตตาธรรม ฉะนั้น
ให้มันแผ่เมตตาไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลายให้ได้ทุกๆ วัน หาก
ทำได้เช่นนี้ จิตใจเราจะสงบเยือกเย็น ใจจะใสละเอียดยิ่ง และจะ
ทำให้เราได้เข้าถึงพระรัตนตรัยได้รวดเร็วขึ้น

